

TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU
Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi

TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU

RADYOAKTİF MADDENİN PAKETLENMESİ

RADYOAKTİF MADDE TAŞIMACILIĞINDA KULLANILAN PAKET TİPLERİ

- Radyoaktif maddelerin fiziksel yapılarına ve aktivitelerine göre 4 tip paket vardır:
- Adi Paketler (Excepted Packages)
- Endüstriyel Paketler (Industrial Packages)
- A– Tipi Paketler (Type A – Packages)
- B – Tipi Paketler (Type B – Packages)

Adi Paket- Minimum Tasarım Koşulları

- Kütle, hacim ve biçim itibarı ile kolay ve güvenli taşımaya uygunluk
- Taşıma boyunca emniyetli şekilde yerleştirilebilirlik
- Gerekirse güvenli harici paket elemanları tasarımı
- Mümkün olduğunca düz satırlı ve bulaşmanın kolayca giderilebileceği ve su tutmayan paket yüzeyi tasarımı
- Rutin taşıma koşullarında aşırı titreşimden oluşabilecek paket bütünlüğü bozulmalarına karşı dayanıklılık
- Paket elemanlarının birbirleri ile ve içerikle fiziksel ve kimyasal uygunluğu
- İçeriğin paket dışına çıkmasına olanak vermeyecek şekilde emniyetli paket boşluğu tasarımı
- Rutin taşıma koşullarında karşılaşılabilecek basınç ve sıcaklıklara uygun tasarım

Adi Paket- Minimum Tasarım Koşulları(2)

Havayolu için
ek koşullar:

- Ulaşılabilir yüzeylerin sıcaklık kontrolü
- Yüksek sıcaklık değişimlerine dayanıklı tasarım
- Ortam basıncında meydana gelebilecek değişimlere dayanıklı mahfaza

ADI PAKET

- Sadece radyasyon uyarı işareti kullanılması yeterli olup etiketlemeye gerek yoktur. Saat, duman dedektörü, pusula v.b. Bir parçası radyoaktif madde olan cihazlar.

A Tipi Paketler için Tasarım ve Performans Testi Koşulları

Tasarım Koşulları:

- Tüm adi paket koşulları
- Minimum paket boyutu
- Kurcalanmaya karşı dayanıklı mühür
- Paket bileşenlerinin -40°C ila $+70^{\circ}\text{C}$ arasındaki sıcaklıklar için tasarımı
- Kabul edilmiş tasarım standartları
- Kaza ile açılmaya imkan vermeyecek etkin kilit mekanizması
- Basınç farklılıklarına karşı paket içeriğinin bütünlüğünü koruyacak mahfaza sistemi
- Mahfazanın bileşeni olarak tasarlanmış ayrı bir zırh bölmesi

SU PÜSKÜRTME TESTİ
Pakete bir saat boyunca su püskürtülür.

SERBEST DÜŞME TESTİ
Paket, sert bir yüzeye belli bir yükseklikten serbest düşmeye bırakılır.

İSTİFLEME TESTİ
Paket üzerine en az 24 saat boyunca, kendi ağırlığının beş katı kadar ağırlık konur.

DELME TESTİ
3 cm çapında, 6 Kg ağırlığında bir demir çubuk 1 m yükseklikten paketin üzerine bırakılır.

A TİPİ PAKET

- A Tipi pakette herhangi bir durumda dökülme, saçılma, dağılma yapmayacak şekilde Özel hazırlanmış radyoaktif madde A_1 veya Özel hazırlanmamış radyoaktif madde A_2 limitlerine kadar taşınır. Her bir radyonüklit için A_1 ve A_2 değerleri Radyoaktif Maddelerin Güvenli Taşınması Yönetmeliğinde TABLO'1 ve TABLO'2 de verilmiştir.
- Paketin en küçük dış boyutu 10 cm'den küçük olamaz. Beş katını kaldıracak dayanıklılıkta ve 1 saate kadar yağmura dayanacak nitelikte olmalıdır.

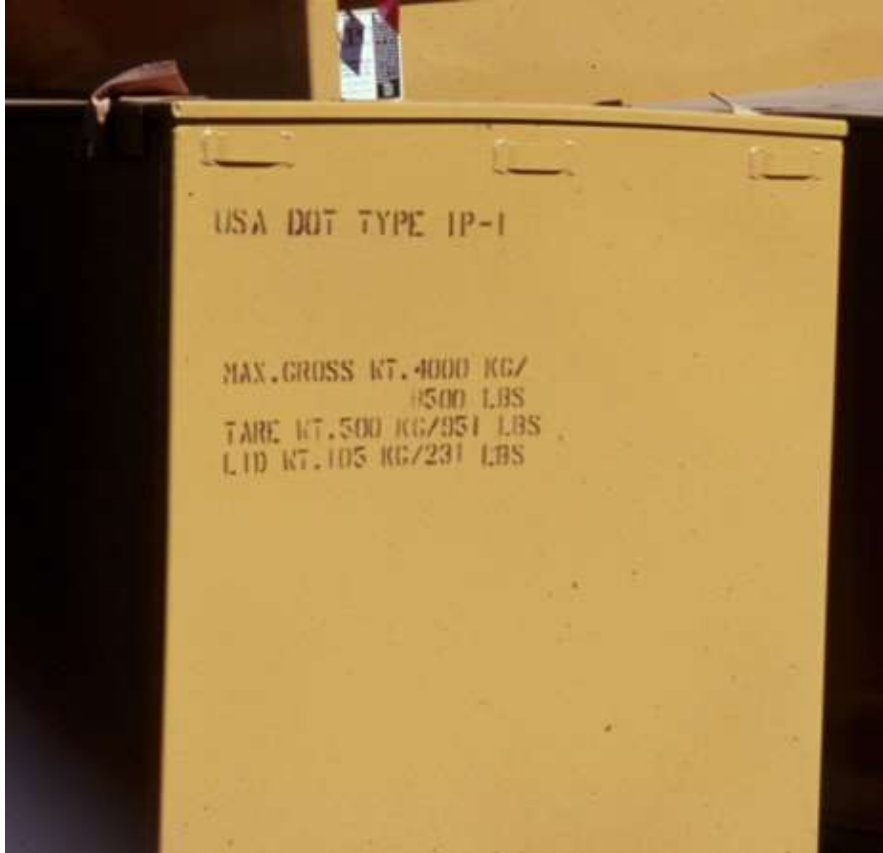

Endüstriyel Paketler için Tasarım ve Test Koşulları

- *IP Tip 1*
  - Tüm adi paket koşulları
  - Minimum paket boyutu (en az 10 cm)
- *IP Tip 2*
  - *IP-1* koşulları
  - *A Tipi paket serbest düşme testi* test
  - *A Tipi paket istif testi*
- *IP Tip 3*
  - *IP-2* koşulları
  - Katı formdaki içerik için tüm A tipi paket koşulları

ENDÜSTRİYEL PAKET

IP-1 tipi pakette Düşük Özgül Radyoaktiviteli(LSA-I) veya Yüzey Kontaminasyonlu (SCO-I) madde veya materyal,

IP-2 tipi pakette sıvı LSA-I, katı LSA-II, sıvı ve gaz LSA-II, LSA-III, SCO-II materyal,

IP-3 tipi pakette sıvı ve gaz *LSA-II* , *LSA-III materyal taşınır.*

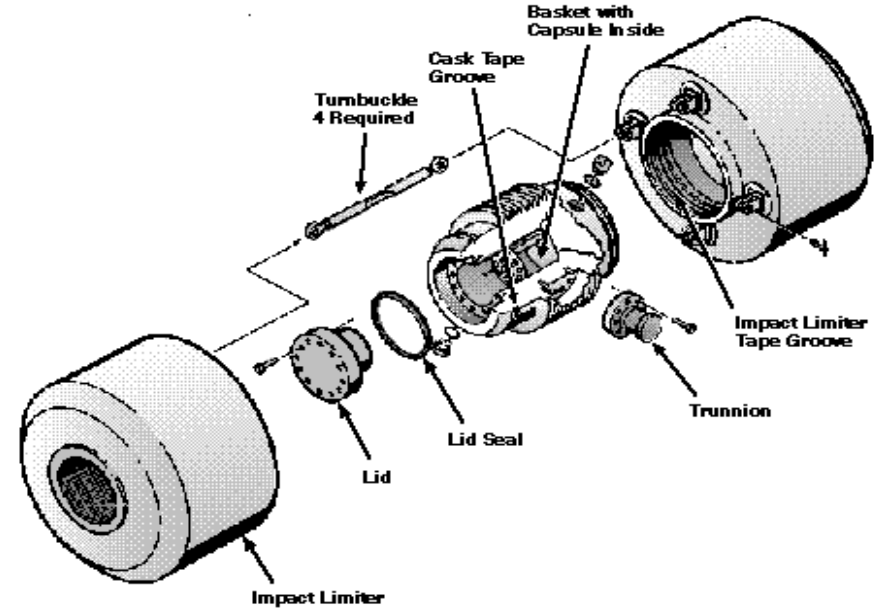
LSA-I,II,III ve SCO-I,II limit değerleri Radyoaktif Maddenin Güvenli Taşınması Yönetmeliğinde TABLO 3 de verilmiştir.

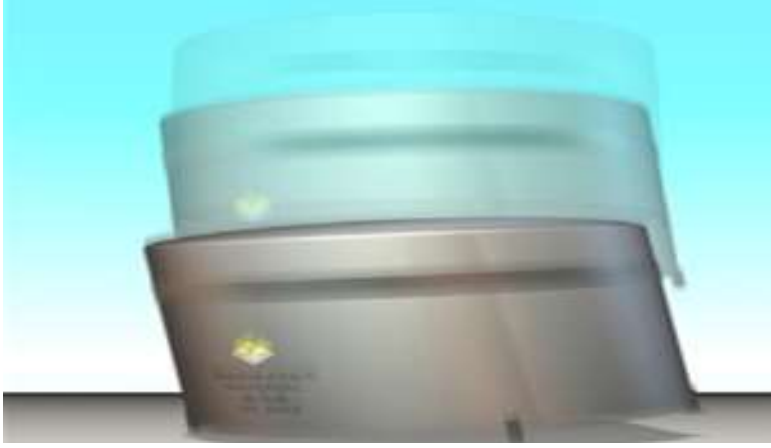

Ciddi Kaza Koşullarına Dayanıklı Olacak Şekilde Tasarlanmış B(U) ve B(M) Tipi Paketler

Tasarım Koşulları

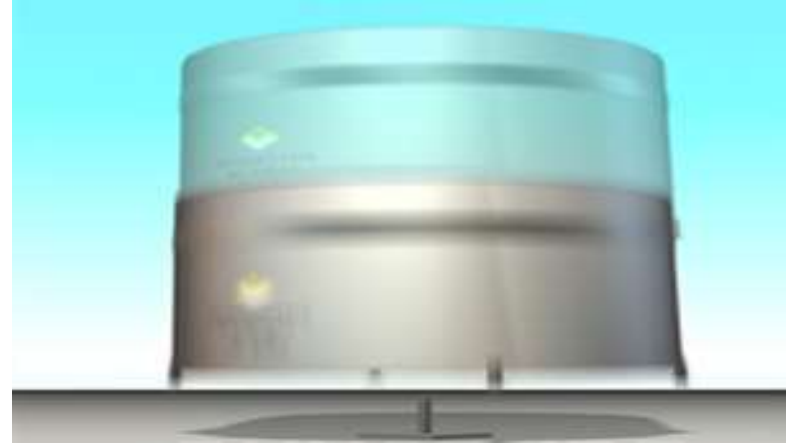
- Tüm adi paket koşulları
- A tipi paket koşulları
- Isı oluşumuna dayanıklı mahfaza ve zırh malzemesi tasarımı
- Maksimum ortam sıcaklığı ve paket dış yüzeyi sıcaklığı ilişkisi
- Aşırı basınç değerlerine dayanıklılık
- Hava soğutma [sadece Type B(M)]

SERBEST DÜŞME

Paket, 10 m yükseklikten oldukça sert bir yüzeye serbest düşmeye bırakılarak paketin en zayıf noktası tespit edilir.

DELME TESTİ

Paket, 1 m yükseklikten 15 cm çapında ve en az 20 cm uzunluğunda çelik bir çubuğun üzerine serbest düşmeye bırakılır.

ISIL TEST

Paketin tamamı 30 dakika boyunca 800°C deki ısıya maruz bırakılır.

SUYA DALDIRMA TESTİ

Paket 15 m derinlikteki suda en az 8 saat bekletilir.

B TİPİ PAKET

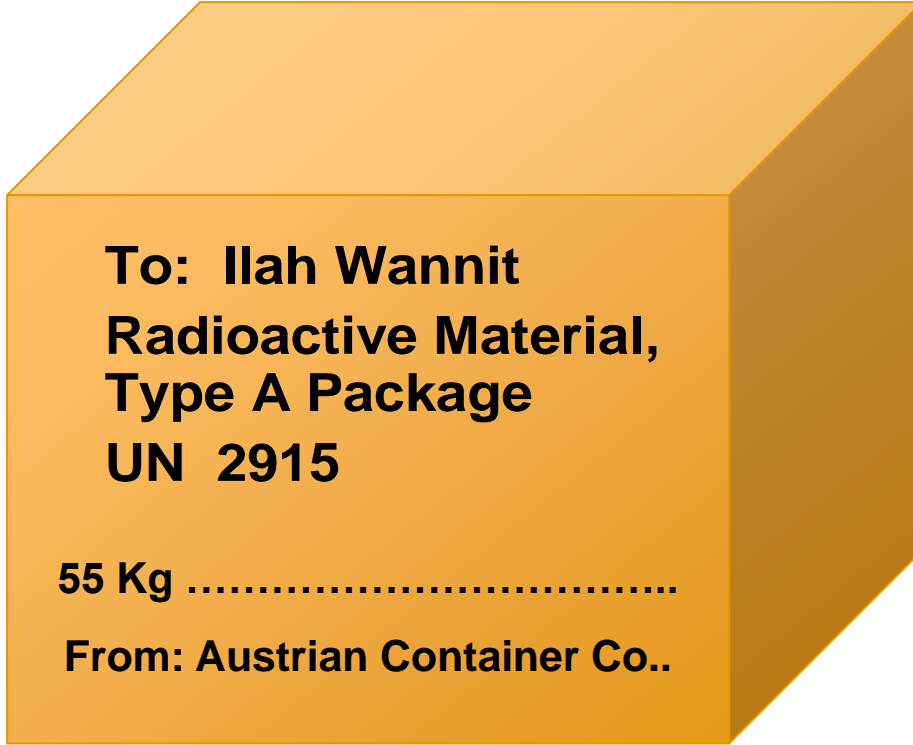

- Kullanılmış reaktör yakıtlarının taşıma kapları B Tipi paketlerdir. Endüstride kullanılan gamagrafi cihazlarının radyasyon kaynaklarının paketleri de B Tipi pakete örnektir.

B TİPİ PAKET

Paket Üzerindeki İşaretlerin Anlamları:

- Paketler üzerinde **Gönderici(consignor)** ve **Alıcının (consignee)** isim ve/veya adresi açıkça yazılı olmalıdır,
- “**Radioactive Material**” ibaresi yazılı olmalıdır,
- UN Sayısı**, taşınan radyoaktif maddenin cinsi için belirlenmiş Birleşmiş Milletler Sayısı demek olup yönetmeliklerde tablolarda verilmiştir.
- Paketin brüt ağırlığı şayet **50 kg'dan büyük** ise paketin ağırlık rakamı paket üzerinde görülmelidir.
- Paketin dizayn **ID numarası** paket üzerine yazılmalıdır.

ŞARTLAR		SINIF
TI	Yüzeyin herhangi bir noktasında en yüksek radyasyon seviyesi	
0	≤ 0.005 mSv/h (0.5 mrem/h)	I - BEYAZ
0 - 1	(0.005-0.5) mSv/h (0.5 - 50) mrem/h	II - SARI
1- 10	(0.5 - 2) mSv/h (50 - 200 mrem/h	III - SARI
> 10	(2 – 10) mSv/h (200-1000) mrem/h	III – SARI ve Özel Koşullu

ETİKETLER

Paket Kategorisi:

Radyoaktif madde paketleri paketin yüzeyinden 1m uzaklıktaki ve paketin yüzeyindeki radyasyon düzeylerine göre **I- BEYAZ, II-SARI, III-SARI** isimleri altında **kategorilere** ayrılmıştır. Kategori belirlemede **Taşıma İndisi (TI)** tanımı kullanılmaktadır.

TI tayini:

Paketin yüzeyinden 1m mesafede mSv/h cinsinden ölçülen en yüksek radyasyon düzeyinin 100 ile çarpımından elde edilen değerdir(birimsiz). Küsürlü değerler yuvarlatılır. 0,05'ten küçük değerler için TI sıfır kabul edilir.

$$1m (mSv/h) \times 100 = TI$$

SORULAR ?

